

Предговор

Тематски зборник *Аналитички центри – улога у креирању јавних политика у Србији* настао је као резултат заједничког научноистраживачког рада сарадника Центра за проучавање демократије и политичких партија и других истраживача Института за политичке студије из Београда, као и по позиву ангажованих експерата из појединих научних институција, центара, факултета и образовних установа који се баве овом тематиком. Зборник садржи осам оригиналних мултидисциплинарних научних радова које одликује пре свега актуелност теме, у којима је са различитих аспеката, на основу теоријско-емпиријских анализа, свеобухватно сагледан настанак, улога, значај и допринос аналитичких центара, а истовремено су отворена бројна питања и дилеме важне за даља проучавања и перспективе овог несумњиво релевантног феномена.

Аналитички центри (think tanks, труст мозгова, истраживачке организације, саветодавни комитети, итд.) на основу прикупљених података, ажурираних информација, спроведених истраживања и анализа, добијених резултата, изведених закључака и препорука, покушавају да утичу на обликовање јавних политика у правцу унапређења постојећих или доношења нових мера и стратегија везаних за значајна друштвена питања, али и да јавности омогуће бољи увид и информисаност о актуелним економским, социјалним и политичким токовима у држави. С обзиром да представљају спону између науке и политике, између „знања и моћи“, ови центри могу бити повезани са политичким организацијама, владом, привредним компанијама, или деловати у општем, јавном интересу као невладине, непрофитне и независне организације. Са актуелним социо-политичким променама, са развојем нових, модерних технологија и комуникација, створила се и потреба мењања, прилагођавања и осавремењивања аналитичких центара што је условило диверзитет њиховог начина деловања и предмета интересовања, али и другачије путеве представљања резултата истраживања, предлога, савета и смерница.

Зборник отварају два рада у којима аутори настоје да укажу на тешкоће у одређивању појма и дефиниције ових центара, као и да скрену пажњу на различите класификације по критеријуму њихове организованости, улоге и функције, величине, специјализације,

извора финансирања, стратегије, и друго. Проучавање основних карактеристика think tanks организација неизбежно отвара питање независности, објективности, практичности и применљивости резултата њихових анализа, као и односа између академске заједнице и креатора политике, што насумњиво захтева дубља и комплекснија испитивања. Полазећи од чињенице да прикупљање података више није дискреционо право само државних агенција и научних институција, већ је све више у домену различитих аналитичких центара, аутори проучавају најзначајније истраживачке организације у Америци, западној Европи и на Балкану, компаративне сличности и разлике, са посебним освртом на Србију где су у фокусу пре свега европске интеграције, изградња демократских институција и поштовање основних људских и мањинских права.

Колики је значај, улога и допринос појединих аналитичких центара развоју и креирању јавних политика, можемо видети у наредна три чланка. У првом, аутори за студију случаја узимају Модел фазног приступања ЕУ, односно предлог два респектабилна истраживачка центра (београдски Центар за европске студије и бриселски Центар за студије европских политика) који је од битног утицаја на реформу званичне политике проширења ЕУ. У области безбедности, како би проценили релевантност истраживачких центара, аутори су спровели интервју са три такве организације (Београдски центар за безбедносну политику, Центар за међународне и безбедносне послове и Струковно удружење сектора безбедности) да би утврдили степен и начине њиховог деловања у процесу моделирања безбедносне политике и спољних послова Србије. У раду који говори о доприносу формулисању медијских јавних политика које се непосредно тичу изборног процеса у Србији (2019-2023), аутори упућују на невладине организације (ЦЕСИД, ЦРТА и Транспарентност Србије) које посматрају изборе и услове у којима се они одржавају, указујући на недостатке и предлажући решења.

Интердисциплинарности садржаја зборника доприносе и три рада која се односе на улогу аналитичких центара у унапређењу мањинске политике Србије, са посебним освртом на положај припадника албанске и ромске националне мањине. Заједничко овим радовима је што јасно указују на значај ових центара у домену етничитета, с обзиром да је Србија мултиетничка држава, али и да је заштита мањинских права од круцијалне важности за приступање Србије Европској унији. Стога предложене мере, информације, савети

и иницијативе потекле из think tank сектора могу у великој мери да допринесу ефикаснијој сарадњи истраживача и креатора јавних политика, првенствено у домену социјалне, образовне и мањинске политике. У једном од радова представљена су два примера добре праксе који указују на утицај аналитичких организација (Центар за образовне политике) у формулисању нових политика у образовању албанске мањине на југу Србије. За успешније решавање проблема ромске мањине као најугроженије етничке заједнице у Србији, како се истиче у следећем раду, важне су конкретне мере базиране на теренским истраживањима које доприносе ефикаснијој сарадњи између невладиних ромских организација и доносиоца јавних политика. О значају интеграције свих националних мањина, а посебно ромске, говори се у последњем тексту са тежиштем на резултатима спроведене анкете о њиховом положају, уз сагледавање препорука истраживачких центара (Форум за етничке односе) за унапређење статуса и ефикасније управљање процесом друштвене инклузије Рома.

Радови представљени у овом зборнику имају за циљ да допринесу бољем разумевању основних елемената, кључних одредница и карактеристика аналитичких организација, да подстакну даља научна и стручна, теоријска и практична истраживања, као и критичка запажања о циљевима, релевантности и њиховом утицају у моделирању јавних политика и јавног мњења. У будућем периоду аналитички центри несумњиво ће бити све присутнији и неопходнији, са све израженијом улогом, с обзиром на велике друштвене промене, европеизацију, глобализацију и технолошке иновације. Потражња за резултатима њихових истраживања, експертизама, предлозима и препорукама, новим и алтернативним идејама и начинима решавања бројних питања и проблема у сложеним процесима управљања етно-демографским, социо-економским и политичким развојем државе, биће све већа и већа, што све заједно чини перманентни изазов за будућа свеобухватна научна проучавања у овој области.

Нада Радушки